

הלכות פורים תשפ"ה (ה' אלקים אנו)

❖ שבת פרשת תצוה, ח' אדר, פרשת זכור

- א. קריאת פרשת "זכור" היא חובה מדאורייתא.
 - ב. מצוה לקרוא את הפרשה במניין מתוך ספר תורה כשר, כדי "לזכור מה שעשה לנו עמלק ולשנוא אותו בכל עת ועת, ונעורר הנפשות להלחם בו", "ולתת אל ליבנו, שכל המיצר לישראל שנוא לפני הקב"ה. ולפי גודל רעתו, כך תהיה מפלתו".
 - ג. רצוי שגם נשים תשמענה את פרשת "זכור" בקריאה הרגילה או בקריאה מיוחדת.
- אשה המתקשה להגיע לבית הכנסת, תקרא מתוך חומש ותצא בכך, הואיל ויש דעות שנים פטורות ממצווה זו.

❖ פורים משולש

בשנה זו חל פורים דפרזים ביום שישי, י"ד אדר, והמוקפין, החוגגים בט"ו אדר, החל בשבת, מחלקים את מצוות הפורים לשלושה ימים [פורים משולש]: חלק ממצוות הפורים, ביום שישי, חלק בשבת, וחלקם ביום ראשון. הפרזים, חוגגים פורים כרגיל, כמו בכל שנה. ביום שישי י"ד אדר. להלן יצוין, אילו מן ההלכות נוהגות בפרזים ובמוקפין, ואלו, נוגעות רק לאלה או לאלה.

❖ יום חמישי י"ג אדר - תענית אסתר.

- א. תענית אסתר, הן הפרזים והן המוקפין, מתענים ביום חמישי.
- ב. תענית אסתר איננה מארבע הצומות על החורבן. היא איננה נזכרת בפירוש בגמרא, אך יש לה רמז, בלשון חכמים: "י"ג - זמן קהילה לכל". לכן נהגו כל ישראל להתענות ערב פורים, זכר לתענית שתקנה אסתר, או זכר לתענית שמן הסתם התענו היהודים בזמן מלחמתם עם עמלק.
- ג. התענית מתחילה מעלות השחר, בשעה 04:20, עד צאת הכוכבים, בשעה 18:05.
- ד. מי שרוצה לאכול או לשתות במשך הלילה, לפני עלות השחר, כאשר הולך לישון בליל י"ג, יעשה תנאי שאינו מקבל את התענית בשנתו.
- ה. מעוברות ומיניקות, וכן כל חולה שחלה כל גופו ונפל למשכב, למשל, מי שיש לו חום או כאב חזק באחד מאבריו, פטורים מהצום.
- ו. בתפילת שחרית ובתפילת מנחה קוראים פרשת ויחל. מנהג אשכנזים, שהעולה שלישי במנחה קורא למפטיר דרשו ה' בהימצאו. אין אומרים אבינו מלכנו ותחנון.
- ז. לאחר מנחה נוהגים לתת צדקה, זכר למחצית השקל שהיו נותנים לקניית קורבנות ציבור. וכן, כדי להקדים את שקלינו לשקליו של המן הרשע.
- ח. לנוהגים לתת זכר למחצית השקל לפי שווי הכסף, הסכום נע (נכון לחודש אדר תשפ"ה) בין 27 ש"ח לבין 44 ש"ח.
- ט. סיום הצום, כאמור, בצאת הכוכבים בשעה 18:05.
- י. אולם, בשעה זו, חייבים הכל בקריאת המגילה הן הפרזים והן המוקפין לכן, למעשה שוברים את הצום לאחר ערבית וקריאת המגילה.
- יא. מי שקשה לו לשמוע מגילה בצום, רשאי לשתות כדי רביעית, ולטעום מאכל, עד כביצה, אחרי צאת הכוכבים ולפני ערבית וקריאת מגילה.
- יב. בליל הפורים, נקראים ההורים לחנך את ילדיהם להכות את המן, אולם בגבולות של זמן, כדי שלא להאריך את הקריאה יתר על המידה, בגלל הצום.
- יג. נשים, השומעות קריאת מגילה מאוחר יותר, לאחר הקריאה בבית הכנסת, רשאיות לשבור את הצום מיד בצאת הכוכבים, בשעה 18:05.

❖ פורים דפרזים: ליל שישי, י"ד אדר - ליל פורים.

- א. בצאת הכוכבים, 18:05 מתפללים ערבית וקוראים מגילה. בתפילת ערבית, בפרזים, אומרים "על הניסים".
- ב. לפני קריאת המגילה מברכים שלוש ברכות: "על מקרא מגילה". "שעשה ניסים" ו"שהחיינו".
- ג. ספרדים, המברכים "שהחיינו" רק בקריאת הלילה, יכוונו בברכה זו גם על שאר מצוות הפורים: קריאת המגילה בבוקר, משלוח מנות, מתנות לאביונים ועל סעודת פורים.
- ד. חובה לשמוע כל מילה מפיו של בעל הקורא, ועל כן, חייבים להיות מרוכזים בשמיעה.
- ה. מי שלא שמע מילה או יותר, יקרא מתוך החומש וישיג את בעל הקורא. אפשר להשלים עד מחצית מהמגילה בקריאה מחומש.
- ו. בסיום הקריאה מברכים "הרב את ריבנו". יחיד הקורא לעצמו, לא יברך.

- ו. גם נשים חייבות בקריאת מגילה, כלילה וביום. בקריאה לנשים, אם בעל הקורא עצמו טרם שמע את קריאת המגילה, יברך הוא את כל הברכות.
- אם בעל הקורא כבר יצא ידי חובתו וקורא עבור הנשים, תברך אישה אשכנזיה שלוש ברכות: "לשמוע מגילה", "שעשה ניסים" ו"שהחיינו".
- אם אין אישה אשכנזיה וקורא רק לנשים ספרדיות, יש הנוהגות כשיטת מרן בעל השו"ע, שאשה מברכת "על מקרא מגילה", ויש הנוהגות כשיטת הבן איש חי, שנשים אינן מברכות, והקורא עבורן יקרא בלי ברכה.
- ז. מצווה לחנך את הילדים לקריאת המגילה ולהביאם לבית הכנסת. אולם, ילדים הקטנים מגיל 7 לא הגיעו עדיין לגיל חינוך, הם עלולים להפריע, ולכן אין להביאם. מי ששמר עליהם בבית, ישמע אחר כך את הקריאה. ההורים נקראים לחנך את ילדיהם להכות את המן, אולם בגבולות של זמן, כדי שלא להאריך את הקריאה יתר על המידה, ולגרום טרחה יתירה לציבור.
- ח. אין מצווה לשתות יין בליל הפורים, וטוב לב משתה תמיד.

❖ יום שישי, י"ד אדר, יום הפורים.

ביום שישי מהבוקר, ארבע מצוות לפנינו:

- א. **מקרא מגילה:** אשכנזים מברכים שלוש ברכות גם בבוקר, ומכוונים בברכת "שהחיינו" על כל מצוות היום הנוספות: מתנות לאביונים, משלוח מנות וסעודת פורים.
- ספרדים אינם מברכים "שהחיינו".
- ב. **מתנות לאביונים:** מצווה עיקרית ביום הפורים היא לתת מתנות ולשמח את האביונים. המצווה היא: לתת שתי מתנות לשני אביונים.
- כמו בכל השנים, וביתר הדגשה, בגלל המצב הכלכלי הקשה הפוקד משפחות רבות, ראוי למעט במצוות משלוח מנות, ובמקום להוציא הוצאות על מנות יקרות, ראוי להעביר יותר סכומים למצוות מתנות לאביונים.
- כדי להעביר את המתנות למי שצריך, נכון להקדים ולתת את המתנות לידי גבאי הצדקה בימים שלפני פורים, על מנת שיוכלו להיערך כראוי ולהעבירן ביום הפורים עצמו.
- מי שאינו מוצא אביונים ביום הפורים, יפריש כסף, ויתן כאשר ימצא עניים.
- ג. **משלוח מנות:** חייב כל אדם, איש ואישה, נער ונערה, לשלוח לפחות שתי מנות לחבר אחד. איש ישלח לאיש, ואישה תשלח לאישה.
- ד. **סעודת פורים:** כאשר חל פורים ביום שישי, מקדימים ועושים את סעודת פורים לפני חצות היום. מי שלא התחיל בסעודה לפני חצות, יתפלל מנחה גדולה, החל משעה 12:17 ואח"כ יקיים את סעודת פורים.
- ה. "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע". אולם, החושש שמא ישתכר וינהג בקלות ראש או חלילה יגיע להקאה וכדומה, ישתה מעט יותר מהרגלו ודי בזה.
- ו. חובה להדליק נרות שבת בערב שבת, בזמן הדלקת נרות, כל אחד כמנהג מקומו! אפשר להדליק נרות ולקבל שבת מפלג המנחה, משעה 16:33.

❖ פורס מפה ומקדש.

- א. מיד לאחר הדלקת נרות, נכנסת שבת. לכן, אסור להמשיך ולסעוד ללא קידוש.
- ב. מי שסיים סעודתו לפני הדלקת נרות, יברך ברכת המזון, ככל יום פורים, ואח"כ יתפלל ערבית ויקדש, ככל ליל שבת.
- ג. מי שלא סיים סעודתו, ורוצה להמשיך ולסעוד גם לאחר הדלקת נרות, "פורס מפה ומקדש".
- ד. "פורס מפה", יש מפרשים, שפורס מפה על השלחן לכבוד שבת. ויש מפרשים, שפורס מפה על הפת, מכסה את הפת, כדי לעשות קידוש על היין.
- ה. בדרך כלל, הממשיכים סעודתם, בירכו כבר על היין במהלך הסעודה. לכן, בקידוש על הכוס, אינם מברכים הגפן, אלא מתחילים בברכת הקידוש: "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו" וכו'.
- ו. אם במהלך הסעודה, ביום שישי, לא בירך על היין ולא שתה, יעשה קידוש רגיל, עם ברכת הגפן וברכת הקידוש.
- ז. לאחר הקידוש, אין צורך ליטול ידיים, שהרי כבר נטל ביום שישי, לסעודת הפורים. וצריך לבצוע על לחם משנה, כמו כל שבת.
- מאחר ויש מחלוקת, אם הקידוש הוא "הפסק", ולכן צריך לברך שוב המוציא על הפת, או שהקידוש אינו הפסק, לכן, ספק ברכות להקל. ויבצע על לחם משנה, בלא ברכת המוציא.
- ח. בברכת המזון, אומר רק "רצה והחליצנו", ולא "על הניסים".

❖ פורים למוקפין – פורים משולש.

- בירושלים, ובמקומות הנוהגים לחגוג פורים בט"ו אדר, בשנה זו, מצוות הפורים נפרסות על פני שלשה ימים: יום שישי י"ד אדר, יום שבת ט"ו אדר ויום ראשון ט"ז אדר.
- א. תענית אסתר, בכל המקומות, פרזים ומוקפין, ביום י"ג אדר, כמבואר לעיל.
- ב. **בליל שישי, וביום שישי**, קוראים את המגילה. בלילה מתפללים תפילת ערבית, ולא אומרים על הניסים. אח"כ קוראים את המגילה ומברכים שלש ברכות: על מקרא מגילה, שעשה ניסים ושהחיינו. חוזרים וקוראים את המגילה ביום, אשכנזים מברכים את שלשת הברכות. בברכת שהחיינו, יכוונו גם על מצוות מתנות לאביונים.
- ספרדים מברכים רק על מקרא מגילה ושעשה ניסים, ולא מברכים שהחיינו.
- ג. מצוות "מתנות לאביונים" מתקיימת ביום קריאת המגילה: "עיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה". לכן, בערים המוקפות, נותנים מתנות לאביונים ביום שישי. כאמור לעיל. ראוי להקדים ולתת את המתנות לגבאי הצדקה, הדואגים לחלק את המתנות ביום זה.
- ד. **בשבת, ט"ו אדר**, בכל תפילות עמידה אומרים על הניסים.
- ה. בקריאת התורה, מוציאים שני ספרי תורה. בראשון קוראים פרשת השבוע, פרשת תצוה, ולמפטיר קוראים בספר השני, פרשת ויבא עמלק.
- ו. במוצאי שבת, ערבית והבדלה, כמו בכל מוצאי שבת.
- ז. **יום ראשון ט"ז אדר**.
- ביום זה סועדים סעודת פורים, "חייב איש לבסומי בפוריא", ומקיימים את מצוות **"משלוח מנות איש לרעהו"**.
- אין קוראים את המגילה.
- אין אומרים על הניסים.
- אין נותנים מתנות לאביונים. (כמובן, מותר וראוי לתת צדקה בכל עת!)

איבודים הינם אוכלי וסאמה וסאון ויקר!